

פרוטוקול מס' 251

מישיבת ועדת הכנסת, ט"ז אלול תשל"ג,
13 בספטמבר 1973, בשעה 13.00

נכחו:

חברי הועדה:

א. אנקוריון - יו"ר
י. גולן
א. יפה
י. נחושטן
צ. צימרמן
א. רוזיאל-נאור

מוזמנים:

יו"ר הכנסת י. ישעיהו
נ. לורן - מזכיר הכנסת
ג. יעקבסון - סגן מזכיר הכנסת
א. בר-זכאי - יועץ משפטי לוועדה

מזכירת הועדה:

מ. ברפי

רשמה:

אלה אשמן

סדר היום: דיון בהצעות יושב-ראש הכנסת לחיקון פרק השאלות בתקנון

708-

(נתקבל ביום 14.9.73)

היו"ר א. א. אנקוריון: אני פותח את הישיבה ומברך בתוכנו את יושב-ראש הכנסת. יושב-ראש הכנסת צריך היה להיות אתנו גם בישיבה הקודמת, ובאמצע הישיבה נמסר לנו שלא יגיע. לצערנו, קרתה תאונת דרכים. אני שמח שיו"ר הכנסת ישעיהו יצא בשלום, ואני מצטער לשמוע שגברת ישעיהו נחבלה. נברך אותה שתחלים מהר, והלוואי ולא נדע צרות כאלה להבא. אנחנו ממשיכים לפי הטיטה שהגיש לנו יו"ר הכנסת. בישיבה הקודמת קראנו את המכתב ואת דברי ההסבר, והחלטנו לדון בסעיף סעיף. אנחנו צריכים כל הזמן לראות לנגד עינינו גם מה שכתוב בתקנון הקיים, בפרק שאילתות.

בישיבה הראשונה, לאחר ויכוח, החלטנו "סעיף 37(א) ישאר כפי שהוא היום ונוסיף רק מילה אחת, אהרי המילה "תפקידיו" תבוא המילה "ואחריותו". היה ויכוח אם צריך לומר "ואחריותו" או "באחריותו", אבל השארנו ענין זה, אם כי זה לא רק ענין סגנוני אלא גם מהותי.

החילוננו לדון בסעיף 38 שבטיוטה, וגמרנו את (א). החלטנו למחוק את הסיפא "או לצרף אל השאילתה קטע מנדפס שהשאילתה מסתמכת עליו". השואל רשאי להוסיף דברי הסבר, אבל אינו חייב. נשאר זאת לפרקטיקה. בחלק הראשון של סעיף זה הוספנו אחרי "ותעסוק בנושא אחד" - או בנושאים דומים בלבד". מהם נושאים דומים? זה נתון לפירוש של היושב ראש.

עכשיו אנחנו צריכים לעבור ל-38(ב).

א. רוזיאל-נאור: הערה לסעיף 38(א). כיום חובה להגיש דברי הסבר ביחד עם הצעה לסדר היום. האם גם כאן רוצים שתהיה חובה להגיש דברי הסבר, אף על פי שכתוב "רשאי"?

היו"ר א. א. אנקוריון: יש מקרים שהתוק אומר "רשאי" והכוונה היא "חייב". אי אפשר לומר שכאן רשאי פירושו חייב. אילו רצינו לומר חייב, היינו אומרים זאת עתה בפירוש. אין בזה כל צורך, כי אם השאילתה לא תהיה ברורה, היושב-ראש לא יאשר את השאילתה. (ישעיהו: או שהשר יאמר שהיא לא ברורה). אם נאמר שיש חובה לתת דברי הסבר, המסמך יתארך.

ישעיהו: בדרך כלל צריך לחתור לקיצור השאילתות. יש חשיבות רבה לקיצור. ככל שהשאילתה מתארכת, היא מאבדת משקלה ומשמעותה. גם מבחינת הקריאה בכנסת, חשוב שחברי הכנסת יספיקו לקרוא את השאילתה. אם היא ארוכה ויש בה דברי הסבר, היא מאבדת משקלה. כבר קרה שאילתה השתרעה על 5 עמודים. ברור לי שהכוונה כאן לרשות ולא לחובה לתת דברי הסבר. אולי אפשר אפילו לעודד מחשבה, עדיין לא הצעה, שדברי ההסבר לא יהיו חלק מן השאילתה. זה היה מקל על ההנחה על שולחן הכנסת. הוסבר לי שבפרלמנט הבריטי השאילתה היא שאלה כזאת ושאלה אחרת, ודברי ההסבר משתמעים מעצם השאלה. אם רוצים לצרף דברי הסבר, אפשר לצרף אותם לשאלות. צריך שמונח על שולחן הכנסת יהיו רק השאלות. דברי ההסבר, וביחוד בצורה של פתוח זה התפרסם זה וזה, ובעתון זה התפרסם זה וזה, מכבידים על השאילתה.

ג. לורר: נאמר ב-38(א) שהשאילתה תנוסח בקיצור נמרץ ובצורה שאלה. בבית הנבחרים הבריטי מתחילה כל שאילתה במלים "האם ידוע" או "מה בדעת השר לעשות". השאלה היא לא בסופה של השאילתה, אלא כבר המילה הראשונה של השאילתה היא מילת שאלה. אם זאת הכוונה, הרי עד כה זו הלכה ואין מורין כן, כי כיום ברוב השאילתות יש מבוא ארוך ורק בסופו שאלה.

בבית הנבחרים הבריטי אינך יכול לשאול שבע שאלות באותו נושא. נדמה לי שהחלק הזה בתקנון שלנו לקוח מהנוהג הבריטי. אם זו הכוונה, אולי כדאי לפרש אותה, ואז צריך יהיה גם להקפיד שבשאילתה תהיה שאלה ושאלה בלבד. דברי הסבר אפשר להוסיף לאחר מכן. זה היה משנה את אופי השאילתות. כיום רוב המתעניינים גם בקרב הקהל ביציע וגם בקרב חברי הכנסת אינם מספיקים בכלל לקרוא את השאילתות עד שכבר נשמעה התשובה ועברו לענין אחר.

י. גולן:

קשה מאד לקבוע כאן הלכות, הרבה תלוי בתוכן השאלתה. לדוגמה, אם נפטר אדם בשל שרשרת של מחדלים, אני מוכרח לתאר כל השתלשלות העניינים, ואחר כך לשאול שאלה. אם לא יתואר המצב לא תובן חומרת השאלה. תאור המצב יכול להשתרע על עמוד או שניים. אם אסתפק בשאלה אם ידוע לשר שמת אדם זה וזה, הוא ישיב תשובה שיגרתית. אני רוצה לתאר את שרשרת המחדלים החמורים, על מנת שהשר יכין את עצמו לתשובה מלאה. יש הבדל בין דברי הסבר ובין רקע לשאלה.

י. ישעיהו:

במקרה כזה ישאל השואל: האם נכון שפלוני מת בנסיבות כאלה וכאלה, בגלל מחדלים כאלה וכאלה? אני שואל את השר מה היו הנסיבות הבדוקות של מקרה זה?

גם על השר צריך להטיל מיגבלה. המגמה של הצעות אלו להטיל על השר צמצום בתשובה, לא בתוכן, אבל שתהיה תשובה ולא הרצאה. כבר קרה שתשובה נמשכה שעה ורבע.

ה"ר א. אנקוריון:

אינני חושב שיש להוסיף על מה שנאמר בפסקה הראשונה של הסעיף. שם נאמר שהשאלתה תנוסח בצורת שאלה, ואינני סבור שצריך להכניס את הענין למיטת סדום ולהתחיל כל משפט ב"האם". אנחנו אומרים שהשאלתה תנוסח בקיצור נמרץ. היושב-ראש תמיד יוכל לומר לשואל שאי אפשר להגיש מגילה ארוכה. אני גם לא מציע שנכתוב שאפשר להגיש רק שאלה אחת, אם כי כשלעצמי אינני אוהב שמגישים שבע שאלות. אם שאלה אחת אינה ממצה את הענין, מה תהיה התועלת? אחר כך יגישו חמש שאלות נוספות. שאלה כוללת שאלות. מהו הגבול? זאת נשאר לפרקטיקה.

י. ישעיהו:

לא רציתי לערער על מה שהועדה כבר סיכמה, אבל לאחר שהועדה חזרה לענין, אני רוצה להזהיר בפני "בנושא או בנושאים דומים". אם מדברים על שאלה או שאלות בנושא אחד, הרי נשארם בתחום הנושא של השאלתה ויש מספר שאלות שמתחייבות מאותו נושא. נושא או נושאים דומים, זה בכלל מסבך את הענין, כי כל דבר דומה, או אפשר לטעון שהוא דומה ולהכניס כל דבר לאותה שאלתה.

א. רזיאל נאור:

אי אפשר לצמצם ולקבוע מראש מה יהיה מספר השאלות ומה יהיה היקף השאלתה. בסופו של דבר, צריך גם קצת לסמוך על החושים הבריאים של חברי הכנסת וגם של השרים המשיבים. אמנם יש מקרים שמגישים שאלות ארוכות. אחת הסיבות לאריכות השאלות וגם תשובות השרים היא הזמן הרב שעובר בין הגשת השאלתה ובין התשובה. כדי להיות בטוח שלא מאבדים את הלוז שבכל הענין, מפרטים. אילו היו התשובות ניתנות בתוך שבועיים או עשרה ימים, ממילא היו השאלות והתשובות מצטמצמות, לא היו מפליגות בארכן.

"נושא אחד" - זה מטעה. בכל משפט יש נושא, ואם בשאלתה יהיו שני משפטים, יכולים להיות שני נושאים. הרי המטרה היא להגיע לחקר ענין, המגיש מוכרח לשאול שאלות רבות בענין מסוים ואינו מסתפק בחוות דעת של השר אם זה נכון או לא נכון, הוא רוצה לדעת את האמת. צריך להשאיר את הדבר כמו שהנהו עכשיו.

י. נחשתן:

אנחנו חוזרים לבעיה של נושא או נושאים.

ה"ר א. אנקוריון:

אני מציע שלא לשנות לעת עתה מה שסכמנו בפעם הקודמת. הענין ישאר פתוח, לא נסיים בו היום, ותהיה עוד אפשרות לרוויזיה. בישיבה קודמת היה קונסנסוס בדבר נושאים דומים. אני מציע שלא נחזור עכשיו לדון בכך. גם אני לא הייתי שלם עם ענין זה, אבל קיבלתי נוסח זה לעת עתה כנייר עבודה, ואחר כך נתקדם.

החברים נוטים לקוציא את המילים "כך רשאי השואל להוסיף דברי הסבר קצרים להבנת השאלתה". גם היום זה לא כתוב. דברי הסבר זה דבר שונה משאלתה. ממילא אפשר יהיה להסביר. אבל לא צריך לומר שאפשר להוסיף דברי הסבר, כי אם אומרים כך פותחים פתח רחב. לא נאמר לא מותר ולא אסור, אלא נאמר שהשאלתה תנוסח בקיצור נמרץ. אם השאלתה לא תהיה ברורה, לא יקבלו אותה.

י. נחושטין: אם מציעים לתקן את התקנון, צריך להתאים את התקנון לפרקטיקה. הפרקטיקה היא שמנמקים שאילתות. אם מוחקים מן הטיוטה את האפשרות לנמק שאילתה, פרוש הדבר שרוצים לאסור הנמקה.

היו"ר א. א. אנקוריין: אילו הדבר היה כתוב היום בתקנון והיינו מוחקים, אפשר היה לתת לזה את הפירוש שנתן חה"כ נחושטין. אבל גם כיום לא אומר התקנון שיש דברי הסבר לשאילתות, ויש פרקטיקה. אין צורך להוסיף. אם נוסיף שאפשריים דברי הסבר, כאילו נזמין ליטרטורה שלמה שאילתות, ולא לכך אנחנו מתכוונים.

נצביע אם להשאיר בסעיף 38(א) את המלים "כן רשאי השואל להוסיף דברי הסבר קצרים להבנת השאילתה".

ה צ ב ע ה

הוחלט להשאיר את הפסוק

מזכיר הכנסת מר לורך הציע שאילתה תנוסח בצורת

שאלה.

ג. לורך: אינני יודע אם יש לקבוע זאת במסגרת התקנון, אבל אני נוטה לחשוב שכיוונת המחוקק היתה לצורה של שאלה, ואין פרוש הדבר שהשאילתה תסתיים בשאלה, אלא שכל השאילתה תהיה מנוסחת כשאלה.

י. ישעיהו: אינני מציע שתהיה החלטה בעניין זה. נשאר את זה לפרקטיקה. יכול להיות שתהיה הדרכה לכתוב קודם את השאלות ואחר כך את דברי ההסבר, וזה יכול להתקבל בהבנה. אם זה יצליח בפרקטיקה, מה טוב. אם לא, ישאר כמו-עכשיו, שפותחים בדברי הסבר ואחר כך שואלים שאלות. השינוי אינו הכרחי לתקנתה של השאילתה, זה עניין של צורה בלבד.

היו"ר א. א. אנקוריין: אם איש מחברי-הכנסת אינו מאמץ את ההצעה של מר לורך שאילתה תהיה כתובה בצורה של שאלה, ההצעה לא

החקבלה.

האם בשאילתה-צריכה להיות שאלה אחת או שאלות אחדות? בעצם שאלה אחת כוללת גם שאלות אחדות.

י. נחושטין: בפקודת הפרשנות, לשון ח'יד - גם רבים משמע. אם אומרים שאלה, משמע גם שאלות.

י. ישעיהו: או שנאמר שהשאילתה תהיה כתובה בקיצור נמרץ בצורת שאלה או שאלות, ותעסוק בנושא אחד בלבד; או שנאמר שאילתה תוכל לעסוק גם בנושאים דומים, ואז אין צורך בתוספת שאלות.

א. רוזיאל-נאור: במקום נושא אחד, נאמר עניין אחד.

י. גולן: חשוב שאילתה תעסוק בנושא אחד, לא בנושאים רבים. אם ינסחו את השאילתה בשאלה אחת או בשתי שאלות,

הרי זה עניין משני.

היו"ר א. א. אנקוריין: אני מציע לחברים לא להכנס עכשיו לויכוח. העניין עוד יחזור לוועדה. זהו נייר ראשון, עוד נשוב לדון על נושא ועניין, או נושאים ועניינים. לעת עתה נמשיך.

נעבור לסעיף 38(ב). מה שכתוב היה ב-37(ב) "השאילתה תחתם על ידי השואל ותוגש... לא הלך לאיבוד, זה כתוב בסעיף (ד). עוד נגיע לכך.

החידושים בסעיף 38(ב) הם בסעיפים 1, 4, 5. נעבור

סעיף סעיף.

38(ב) - "השאילתה לא תכיל:

(1) פרסום שמו של אדם או גילוי דברים שפרסומם אינו הכרחי להבנת השאילתה או השאילתה הדחופה".

את כל העניין של שאילתה דחופה נכניס לעת עתה בסוגריים. כאשר נחליט שיש שאילתה דחופה, נדון גם בזה.

א. בר-זכאי: בהצעות לסדר היום יש סעיף 3 המדבר על עניין העומד ותלוי בהכרעה בבית משפט. האם ההשמטה כאן היא ביודעין, או שראוי להוסיף גם כאן הגבלה כזאת?

י. ישעיהו: ההשמטה היא בכוונה. כל הנושא של סוב-יודיצה טעון דיון - הסדר והכרעה. אותו הסדר שיחקבל יחול גם על הצעות לסדר היום, גם על דיון בכנסת וגם על שאילתות. בעניין זה אין עדיין הסדר ברור.

צ. צימרמן: בקשר לשאילתה יש ליושב-ראש הכנסת סמכות מוחלטת לומר שעניין מסוים הוא סוב-יודיצה. לגבי הצעות לסדר היום הסמכויות הן לא כל כך נרחבות.

היו"ר א. אנקוריון: אם משאירים הכל לשיקול דעתו של היושב ראש, זה עניין אחר. אבל אם אומרים שהשאילתה לא תכיל דברים אלה ואלה, ויש פרוט, צריך להזכיר גם עניינים שהם סוב-יודיצה.

ג. יעקבסון: ב-38(ד) נאמר "או מטעמים אחרים".

היו"ר א. אנקוריון: עניין כה נכבד כמו סוב-יודיצה צריך יהיה להזכיר במפורש. אבל כל הפרק בעניין סוב-יודיצה, גם בקשר להצעות לסדר היום, טעון דיון רציני. נרשום שיש בעיה בעניין זה גם בקשר לסעיף הזה.

בסעיף בתקנון הקיים כתוב היה "פרסום כל שם". יושב-ראש הכנסת מציע עכשיו לצמצם ולומר "פרסום שמו של אדם או גילוי דברים שפרסומם אינו הכרחי להבנת השאילתה".

י. ישעיהו: אספר איך נהגתי, ואולי לא טוב נהגתי. הייתי רוצה לשמוע הערות פשה מנהג לפתוח את השאילתה בצורה כזאת: העתונאי ראובן בן שמעון כתב בעתון זה וזה... יכולה להשתמע מכאן קנוניה בין העתונאי והשואל. העתון הוא מוסד, ויש לומר שבעתון זה וזה התפרסם כך וכך. לא חשוב לציין בשאילתה שם העתונאי. כל האחריות על הידיעה, גם לפי חוק לשון הרע, היא על העתון. התחלתי למחוק שמות עתונאים.

בנוסף שלפנינו יש קשר לעניין לשון הרע. אתה מזכיר אדם בקשר לדבר שלילי, או שאתה משמיץ אותו, וזה לא הכרחי להבנת השאילתה. צריך פשוט להגן על שמו של אדם, שלא להוציא עליו לשון הרע באמצעות שאילתה.

י. נחושתי: התקנון הקיים אוסר פרסום כל שם, גם שם מקום או פירמה. לפי פקודת הפרשנות, אדם מוגדר בצורה רחבה יותר מכפי שהסביר יושב-ראש הכנסת את סעיף משנה 1, אדם כולל חברה, תאגיד, שותפות, או כל חבר בני אדם, בין אם הם מאוגדים או אינם מאוגדים. כלומר, לפי פרוט זה אסור יהיה לשאול את שר החינוך והתרבות שאלה בעניין הנוער-העובד, או בני-עקיבא. אסור יהיה להזכיר שם בני-עקיבא, אם הדבר אינו הכרחי להבנת השאלה. אני חושב שהכוונה לא היתה לאיסור כזה, אלא איסור פרסום שמו של הן-אדם, בלבד, ולא לפי המונח אדם בפקודת הפרשנות. צריך כאן לכתוב בן-אדם ולא אדם. לא יתכן שאסור יהיה להזכיר בשאילתה את חברת-העובדים, או סולל-בונה, או עתון "מעריב".

י. ישעיהו: שאלה היא מה היתה כוונת המחוקק הראשון.

א. רוזיאל-נאור: אני סבורה שהכוונה מראשיתה היתה לא להזכיר שמותיהם של בני אדם. הסגנה פשוטה: אין להם אפשרות להתגונן בכנסת. שנית, יכול להיות שהעניין תלוי ועומד בפני בית משפט. לא היתה כוונה לאסור לדבר על חבר בני-אדם, או על ארגון פלוני, הסתדרות מסוימת, תאגיד או חברה. אם מישהו רוצה לשאול על אי-סדרים שגילה מבקר המדינה בחברת ורד-אסור לו לשאול שאלה כזאת? אסור להזכיר שמותיהם של בני אדם, שאולי הם מעורבים במשפט, ואסור פרסום שמות פקידים ולתלות בהם את המחדלים, כי אינם יכולים להשיב בכנסת.

אני מציע להוציא את המילה "פרסום" בראשית סעיף 1.

י. נתושתן:

ל"גילוי דברים" או גם לפרסום שמו של אדם.

היו"ר א. אנקוריון: אחרי המילה "דברים" יבוא פסיק. ברור שהכוונה היא גם לפרסום שמו של אדם וגם לגילוי דברים.

י. ישעיהו: מהי כוונת ההגבלה? הדברים שנאמרים בכנסת מוגנים על ידי החסינות, וזה כולל גם דברים שנאמרים על

אדם, על חבר בני אדם או על תאגיד, ויש בהם משום התשדה או הוצאת שם רע. הדברים נאמרים על דוכן הכנסת, וכמעט אין למנוע זאת, זה מוגן על ידי החסינות. יש הבדל בין דברים שנאמרים על ידי חבר כנסת בעת דיון בכנסת, ואז יש אפשרות של חגיגה, או של חבר אחר בכנסת או של היושב ראש, ובין שאילתה שעוברת. בצנורות שמחוץ למליאה - המוסד שנהנה מחסינות - ובשאלתה יש משום התשדה אדם, או חבר בני אדם, או תאגיד, או הוצאת שם רע. אם זו הכוונה, צריך לנסח את כל העניין אחרת. ואפשר גם להגיד שיש חסינות, ואפשר לפרסם גם שמות. צריך גם לבדוק כיצד מתיישרים הדברים עם חוק לשון הרע.

צ. צ'מרמן: אני מציע למחוק את המלים "או השאלתה דחופה".

אם מחייבים שאילתות דחופות - ואני מחייב - לא צריך לערבב אותן עם שאילתות רגילות, הדרישות צריכות לבוא בנפרד. אם נרצה סעיף מסוים להחיל גם על שאילתה דחופה, נגיד שם של שאילתה דחופה יחולו גם הוראות סעיף זה וזה.

בנוסף הקודם נאמר "פרסום כל שם". אפשר למחוק את המילה "כל", אבל לא כל מה שהיה קודם אינו טוב וצריך למחוק. אני חושב שהנוסח הקודם מספק, ולא צריך לשנותו. כוונת המחוקק היתה לא לגנאי ולא לתהילה. נאמר כאן שצריך להגביל שמה יפגעו במישהו. אני בעד זה שלא יצו בשאלתה שם אם יש בזה משום פגיעה, אבל גם לא לשם תהילה. שאילתה לא צריכה להגביל לכלי לתשבחות או פרסומת. אין צורך לציין שם העתונאי שפרסם מאמר כזה וכזה. שאילתה צריכה להיות מוסד תכליתי, ולא לתת דרך אגב צינור למישהו או לגנאי. יש דוגמאות של שימוש בשאלתה כדי לפרסם מישהו.

אני מקבל את דיון שאחר "גילוי דברים" יבוא פסיק, ואז "או" יהיה מחבר ולא מפרק, "פרסום" מתייחס גם לשם אדם וגם לגילוי דברים. אני מקבל את ההערה של תתושתן, שאין צורך במילה "פרסום" בראשית סעיף 1.

היו"ר א. אנקוריון: אין צורך במילה "פרסום" בראשית סעיף 1. נאמר:

השאילתה לא תפיל - שמו של אדם או גילוי דברים...

אני מקבל את הדעה שהשאילתה אינה מכשיר לא לשבח ולא לגנאי. דווקא מפני שדברים שנאמרים בכנסת מוגנים בחסינות רחבה מאד, לא צריך לנצל במה זו לדברים שלא להם החכיון, לא לגנאי ולא לתהילת שוא או לפרסום שוא.

אינני חושב שבענין זה יש הבדל בין אדם ותאגיד.

האם תאגיד הוא הפקר? מבחינה זו דין חברה ומוסד כדין אדם. אי אפשר לומר שהכוונה היא רק לבן-אדם. אין איסור לציין שם, אלא אם איננו הכרחי להבנת הענין. אפשר לציין גם שם אדם וגם שם תאגיד, אם זה דרוש להבנת השאלתה. נדמה לי שהסייג הוא נכון. בפדקטיקה לא היו צרות בענין זה, ואינני חושב שיש צורך להרחיק לכת ולשנות יותר מזה.

ג. יעקבסון:

בענין זה היו הערות של שני שרים, שר הסעד ושר המשטרה, שאין לפרסם שמות חשודים או שמות של מקור סעד, היושב ראש נהג לצרף את השם לשאלתה לידיעת השר, אבל לא לציין בגוף השאלתה.

היו"ר א. אנקוריון:

נסכם סעיף 1. נשאר פתוח ענין שאילתה דחופה. נמחק את המילה "פרסום" בראשית הסעיף, נכניס פסיק אחרי "גילוי דברים".

נעבור לסעיף 2: "ויכוח, חריצת משפט, כינוי או ביטוי מעליב". בסעיף זה אין כל שינוי.

סעיף 3: "בקשה לחקירת דעה או לפתרון שאלה משפטית מופשטת או למתן תשובה על הצעה היפוטטית.

אחרי "שאלה משפטית מופשטת" צריך להיות פסיק. "הצעה היפוטטית" מתייחס רק ל"מתן תשובה".

א. רזיאל נאור: תשובות ניתנות לשאלות, ולא להצעות.

צ. צימרמן: אני בעד זה שאפשר יהיה בשאלתה לשאול חוות דעת השר. אני מסכים שאי אפשר לשאול לפתרון שאלה משפטית מופשטת, ואין מקום לבקש תשובה על הצעה היפוטטית.

א. יפה: "מתן תשובה על הצעה היפוטטית" - הכוונה להצעה ולא לשאלה. הכוונה היא להצעה היפוטטית קיימת, לא של השואל. חבר כנסת איננו יכול לחייב שר במסגרת שאלתה לענות על כך. פתרון שאלה משפטית מופשטת - לא במסגרת שאלתה. אני חולק על זה כ צימרמן. ההבדל בין חוות דעת ובין עמדת השר לגבי מדיניות הוא בדיוק ההבדל בין שאלה משפטית ובין שאלה משפטית מופשטת. מדיניות השר בנושא מוגדר - זו שאלה משפטית. חוות דעה - זו שאלה משפטית מופשטת. זה לגיטימי לשאול שאלתה על מדיניות השר. אם אדם רוצה להפיל בפח את השר, זו זכותו - אבל בויכוח, לא בשאלתה. הכוונה היא לאסור במסגרת שאלתה שאלות לחוות דעה מופשטת, למשל, מה דעת שר הבטחון בעניני דת ומדינה.

צ. צימרמן: זה לא בסמכותו של שר הבטחון ולא בתחום תפקידו.

י. נחושתי: ההגבלה בענין חוות דעה באה מכח 37(א), שם דובר על הסבר על ענין עובדתי. חוות דעה, משמע לא עובדה. אינני חושב, אפילו בחור אופוזיציונר, שאני יכול לחייב שר להביע דעתו הפרטית, או אפילו לא פרטית, על ענין מסוים, אפילו אם באופן כללי הענין הוא בתחום המשרד שלו. אינני יכול לשאול את שר החינוך והתרבות מה דעתו על שיטת החינוך בצרפת, למשל.

אינני יודע מה פירוש הצעה היפוטטית. ח"כ יפה פרש כאילו הכוונה להצעה היפוטטית קיימת. אבל אם היא קיימת, היא כבר לא היפוטטית, היר כבר קונקרטי. אני מציע לומר: תשובה על שאלה היפוטטית.

היו"ר א. אנקוריון: יש מוסד של הצעות לסדר-היום. מי שרוצה לשאול על החינוך בצרפת, יגיש הצעה לסדר היום ויאמר: בצרפת יש שיטה כזאת וכזאת, ואני מציע להנהיג אותה אצלנו. זה לא ענין לשאלתה.

אמרנו כבר שהשאלתה צריכה לעטוף בעובדות. באופן פוזיטיבי כבר אמרנו שרוצים לצמצם את השאלתה לעובדות בלבד. כאן יש חיזוק מגמה זאת: לא חוות דעה, לא שאלה משפטית מופשטת, לא תשובה על שאלה היפוטטית. אין צורך לחפש כאן פרפקציה, אין צורך לבדוק אולי סעיף א' כולל את ב', ואולי ב' כולל את ג'. אחרי הכל, כל זה קיים בתקנון שלנו, ולעת עתה זה לא גרם לנו כאב ראש. אילו היו צרות גדולות, היינו מחפשים תיקון.

י. נחושתי: מציע לכתוב "שאלה היפוטטית" במקום "הצעה היפוטטית". אנחנו דנים על שאלות, בשאלות, מציינים לשר שאלות. על הצעה אין השר חייב בכלל להשיב, הוא חייב להשיב על שאלה.

היו"ר א. אנקוריון: אפשר לשאול: אין מתייחס השר לכיטול עונש מוות.

י. נחושתי: זו שאלה היפוטטית.

צ. צימרמן: הצעה מכיל הכל. הכוונה הייתה לא להכניס את השר לספקולציות אינטלקטואליות. הנושא יכול להיות גם הצעה.

י. ישעיהו: אפשר לומר: שאלה או הצעה היפוטטית.

היו"ר א. אנקוריון: נרחיב את הסעיף ונקחוב "או למתן תשובה על שאלה או הצעה היפוטטית".

כל הסעיפים צריכים להסתיים בצורה אחידה, בנקודה או נקודה ופסיק.

סעיף 4 הוא חדש: "הסבר או הבהרה לדברים שאמר
השר בדיוני סיעתו או מפלגתו גם אם הדברים הם בתחום תפקידו".

י. ישעיהו:
תוספת זאת באה לשחרר את השרים מהגבלה בהשתתפות
בדיוני סיעותיהם ומפלגותיהם. השר יכול להשתתף
בדיון בסיעה, גם בעניינים שהם בתחום תפקידו, לחוות דעה כזאת או אחרת,
הסיעה הפרלמנטרית דנה, מחליטה, מקבלת או לא מקבלת דעתו של השר. שונה
הדבר בכנסת, שם הוא ממלא שליחות של הממשלה ויש אחריות קולקטיבית, יש
קוי יסוד של הממשלה והשר חייב בהם. אם אפשר בשאלתה להקשות אם השר אמר
כן או אחרת באספת מפלגתו או סיעתו, הרי זה שולל מהשרים אפשרות ליטול חלק
בדיוני מוסדות מפלגותיהם. נוצר מצב מוזר. מתכנס מוסד מפלגתי שיש בו חבר
או חברים שרים בממשלה, אבל השרים אינם יכולים לדבר, כי מה שיגידו יחייב
אותם מסחינה פרלמנטרית.

צ. צימרמן: אם הדברים מתפרסמים ברבים, הכנסת רשאית לטפל בהם.

י. ישעיהו:
נראה לי שצריך לתת אפשרות ששר ישתתף בדיוני סיעתו
ויהיה חופשי בשיקול דעת יחד עם חבריו, מבלי שיידרש
על כך מבחינה פרלמנטרית. הוא יידרש על עמדתה של הממשלה ומדיניות הממשלה,
אבל לא בקשר לדיונים במוסדות מפלגתיים.

אני מציע שכל מפלגה תראה את הדבר כאילו היא נמצאת
בממשלה. זה חל על כל המפלגות המשתתפות בממשלה, לא רק על המפלגה הגדולה.
אביא לדוגמה את המפד"ל. יושב שר הדתות בסיעתו, דנים בבעיות דתיות. הוא
מחווה דעה ומציע הצעות במסגרת מוסד של מפלגתו - הוא אינו חייב על כך דין
וחשבון לכנסת. לכנסת הוא חייב דין וחשבון רק על מה שהוא אומר בשם משרד
הדתות, בשם הממשלה. אם השר מופיע באספה פומבית, מצהיר הצהרה פומבית,
הוא חייב לתת על זה דו"ח לכנסת, כי אין הוא מופיע בתור שר. כשהוא מופיע
בהנהלת המפד"ל, שם הוא חבר הנהלת מפד"ל ואינו חייב דו"ח לכנסת.

י. נחושתי:
סעיף 4 הוא החדש בתקנון, חידוש די מסוכן. מנסים
להבדיל בסוגי אחריות של שר, דברים שאמר או עשה
במסגרת סיעתו ומפלגתו. (י. ישעיהו: איזה מעשה יכול להיות כאן?) נניח
שהצביע במפלגה נגד החלטה שנפלה בממשלה. (י. ישעיהו: אחרי החלטה בממשלה
לא מצביעים במפלגה). מישהו יכול להציע שהממשלה תבטל את החלטה.

לא הפורום שבו אומר השר את הדברים הוא החשוב, אלא
חשובה מסגרת התפקיד שלו. אם הדברים הם בתחום אחריותו, הרי קודם כל הוא
שר, וגם כשהוא מדבר בסיעתו ובמפלגתו, הוא חייב להזהר בדבריו. הוא צריך
להעמיד את ענייני המשרד שלו מעל לכל, כי ענייני המשרד הם ענייני המדינה כולה.
לא רק בסיעה, גם אם אמר דברים בחוג משפחתו והם מתפרסמים ברבים, יתן את
הדין בכנסת. אם שר עשה פרוטקציה לאחיו, או גילה סוד לאחיו, יתן את
הדין בכנסת. אם גילה סוד במפלגה לא יתן את הדין? לדעתו, אחריות השר
היא אחריות בלתי מוגבלת.

אני מציע לסייג בצורה קצת אחרת. במקום "גם אם
הדברים הם בתחום תפקידו יש לכתוב: אלא אם הדברים הם בתחום תפקידו.
אם הדברים הם בתחום תפקידו הוא חייב לתת דין וחשבון. אם אינם בתחום
תפקידו, הוא חופשי להשתתף בכל דיון.

תיקנו סעיף 37(א) ואמרנו שהשר יתן הסבר על מעשים
או מחדלים שהם במסגרת תפקידו או באחריותו. אם שר הבריאות הכריז הכרזה
מדינית, הוא יתן על זה דו"ח בכנסת. הנא אחראי לחבריו. אבל בעניינים כאלה
שהם לא בתחום תפקידו מותר לו להתבטא בסיעתו באופן חופשי. בדברים שהוא
אחראי להם - יתן דו"ח לכנסת.

י. ישעיהו:
אתה מסכים בקשר לדבבים שהם לא בתחום תפקידו של
השר. שר הבריאות אומר באספת מפלגתו, שצריך לתת
לאחיות תוספת 25%, עמדת הממשלה היא שהתוספת תהיה 17.5%. אפשר להפנות
אליו שאלתה: האם אמרת באיזה מקום... אם הוא אומר את הדברים באספה
פומבית, זה עניין אחר, שם הוא מדבר בשם הממשלה. במפלגה הוא דן בעניין
ביחד עם חבריו, שר הבריאות אומר כך, שר האוצר אומר אולי אחרת.

רזיאל נאור: שר אחראי לא הק לדברים שהם בתחום משרדו, אלא גם לכל דבר שהוא בתחום אחריות הממשלה. לאחר שבממשלה זליטו לחייב התנחלויות בפיתחת רפית, הוא אינו יכול במרכז המפלגה לנאום נר החלטה זו ולהצביע נגדה. אם הוא עושה כן, מותר לחבר כנסת להציג שאילתות מביכות עד מאד ולגרום מסקנות מרחיקות לכת. זה עיקרו של המשחק פרלמנטרי. אפשר עוד להביך אם יאמרו שלא ישאלו אותו על ענינים שהם בלגתיים גרידא, דהיינו, מדוע הצביע בעד פלוני ולא בעד אלמוני ברשימת צועמדים של מפלגתו. אבל על ענינים שהם בסמכות הממשלה הוא חייב לתת לכנסת טובה ברורה ומפורשת. הוא איננו איש פרטי. גם אם אמר את הדברים בצאתו מפש, או דיבר עם עתונאים בשדה התעופה אל על כבש האניה, גם אז הוא זראי. הוא אחראי לדברים שאמר במרכז המפלגה ובסיעה בכנסת.

עלינו לזכור שתקנון הכנסת הוא תקנון של הכנסת, וא לא נוצר לנוחיות השרים. הוא נוצר כדי להשפיע את הבקורת על הממשלה, קורת שלמענה קיימת הכנסת.

יו"ר א. אנקוריון: לא ברור לי מה צריך להיות בסעיף זה. בסעיף 37(א) כבר הגבלנו את השאילתות לענינים שהם בתחום תפקידו אחריותו של השר. אם שר העבודה אומר דבר בענין מדיניות חוץ, אי אפשר שאל אותו מדוע אמר כך וכך. (י. נתונות: אפשר. בגלל באחריותו). ני אינני מפרש כן. השאלה היא אם רוצים לשחרר אותו גם מדברים שאמר תחום תפקידו, אם אמר אותם בפורום מצומצם של מפלגתו.

ישעיהו: אני רוצה שכאשר יושבת הנהלה של מפלגה מסוימת, שמשתתפת בממשלה, יוכלו גם השרים להביע דעתם. גם הדברים אחר כך מתפרסמים, על ידי הדלפה או לא על ידי הדלפה, ונודע היה שיקול דעת כזה, זה אמר כך וזה אמר אחרת, סכמו מה שסכמו. מה שחשוב כנסת הוא מה שהממשלה עושה. אם חבר בממשלה יושב בהתייעצות עם חבריו, ומישהו דליף שחיוה דעה כזאת או אחרת, זה לא נוגע לכנסת. לכנסת יש מעמד כלפי ממשלה, ולא כלפי האיש באשר הוא, באופן פרטי, עם חבריו במפלגתו. לא כן הוא מופיע באספה כשר, שם הוא מדבר בשם הממשלה. (י. נתונות: ומה דין ספת בחירות של המפלגה?) ראוי היה שבאספת בחירות לא ישאו את התארים. ני לא מכניס אספת בחירות להגבלה. הכוונה היא לסיעה בכנסת או להנהלת מפלגה. אם אינך מגביל, אתה גוזר סגירה של ישיבות, בעקבות הסגירה יש דלפות, בעקבות הדלפות יש אי-נעימויות.

רזיאל-נאור: היה פעם צו שצריך היה לחתום עליו שר הבריאות, צו בענין רופאים ועובדי בריאות. חתם על הצו ר העבודה ולא שר הבריאות, משום שהסיעה של שר הבריאות לא רצתה שחבר לה יחתום על צוים. זאת אומרת, מעל הכנסת ואפילו מעל הממשלה יש גוף ליון והוא המפלגה.

ישעיהו: במקרה כזה יכול חבר כנסת להגיש שאילתה ולשאול מדוע צו זה לא חתום על-ידי שר הבריאות, והשר חייב השיב לו.

יו"ר א. אנקוריון: יושב-ראש הכנסת רוצה לאפשר לשרים יותר חופש דיבור בסיעותיהם. (א.רזיאל נאור: השר יכול לדבר בסיעה פני שיש החלטה בממשלה). זו שאלה נפגדה אני מבקש שכל אחד יראה את עצמו שר, או כמי ששיך לסיעה שיש לה שרים בממשלה. עדיין אינני מחווה דעה ענין זה. זה טעון התייעצות.

צימרמן: חידוש זה יתן לשרים חסינות בכל מה שהם אומרים, אפילו אם הדברים הם בגדר סמכותו של השר, הרי אם יבר במפלגתו, יהיה חופשי. לא יתכן ששר יוכל להגיד כל מה שהוא רוצה. הדברים נאמרים בסודי-סודות במוסד מפלגתי ואינם מתפרסמים, אף אחד א יחטט. יש התייעצויות סודיות בכל במפלגה, בין בקואליציה ובין אופוזיציה. אבל אם הדברים מתפרסמים, הוא עומד לבקורת.

יו"ר א. אנקוריון: נפסיק עתה את הדיון, ונמשיך בישיבה הבאה.